

РОЗВИТОК ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ПІД ЧАС ПЛАНУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЄКТНОГО НАВЧАННЯ

Григорчук Тетяна Вікторівна

Здобувач наукового ступеня доктора філософії
*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського, Україна*

Науковий керівник: Гуревич Роман Семенович

д-р. пед. наук., професор, дійсний член (академік) НАПН України,
директор Навчально-наукового інституту педагогіки, психології,
підготовки фахівців вищої кваліфікації
*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського, Україна*

Сучасна освіта функціонує в умовах багатьох глобальних потрясінь, причиною яких стали як природні, так і людські фактори, які призвели до переформатування звичних форм навчання учнів. Не зважаючи на формат організації навчання (звичне очне, дистанційне синхронне, дистанційне асинхронне чи змішане), важливим напрямом розвитку логічного мислення майбутніх вчителів початкових класів є активні методи навчання.

Значну роль у становленні й розвитку активних методів навчання відіграють праці А. Вербицького, В. Лозової, В. Комарова та ін. Розвиток методів активного навчання розглядається в працях Дж. Брунера, Дж. Дьюї, Ч. Купісевича, І. Лернера, М. Маркова, В. Оконя, І. Петкова та ін.

Зазначимо, що активні методи навчання – це методи, які стимулюють пізнавальну діяльність здобувачів освіти, що побудовані в основному у діалогічній формі, передбачають вільний обмін думками про шляхи вирішення тієї чи іншої проблеми та характеризуються високим рівнем активності здобувачів освіти.

В сучасні педагогіці виділяють комплекс активних методів навчання, що містить сукупність форм і методів активного навчання (метод проєктів, проблемного навчання, моделювання ситуацій, рольові та ділові ігри, проведення «круглих столів», мозковий штурм, кейс-метод тощо), орієнтованих на особистість здобувача освіти, на його активну участь у саморозвитку, отриманні якісних знань, умінь, творче розв'язання конкретних проблем [1, с. 75].

Зважаючи на викладене вище, будемо вважати, що активні методи навчання – це методи, які спонукають здобувачів освіти до активної розумової і практичної діяльності в освітньому процесі і направлені головним чином не на виклад викладачем готових знань, їх запам'ятовування і відтворення, а на самостійне оволодіння знаннями і вміннями здобувачами освіти в процесі активної пізнавальної і практичної діяльності.

Під активними методами навчання О. Башкір пропонує розуміти «таку організацію та ведення освітнього процесу, яка направлена на всебічну активізацію навчально-пізнавальної та практичної діяльності студентів у процесі засвоєння навчального матеріалу за допомогою комплексного використання як педагогічних, так і організаційних засобів» [2, с. 36].

Вона наголошує на тому, що в дистанційному навчанні можливе використання багатьох традиційних методів (проблемна лекція, парадоксальна лекція, евристична бесіда, пошукова лабораторна робота, розв'язання ситуаційних задач, колективне і групове навчання, ситуативне моделювання, метод проєктів, ділова гра тощо), проте їх пряме впровадження «є або зовсім неможливим, або надзвичайно важким, або неефективним заняттям. Адже специфіка використання активних методів у дистанційному навчанні пов'язана не тільки з особливістю саме цих методів, а й має враховувати особливості навчання на відстані» [1, с. 36].

Крім цього, основними особливостями активних методів навчання, на думку дослідниці, є: підвищення ступеня мотивації та емоційності; партнерства у навчанні; забезпечення тісної взаємодії між студентами та студентів з викладачами. З цього виходить, що змінюється роль студентів і збільшується частка їхньої самостійної роботи в навчанні. А тому найбільш результативним є такий метод, як навчальні проєкти.

Р. Мойсеєнко серед активних методів навчання надає перевагу телекомунікаційним проєктам, в основу яких покладено розвиток пізнавальних навичок здобувачів освіти, умінь самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі; розвиток критичного і творчого мислення. У цих проєктах домінуючими є дослідницький, творчий, рольово-ігровий, ознайомчо-орієнтований та інші методи. Їх реалізація в освітньому процесі веде до зміни позиції педагога – з носія готових знань він перетворюється в організатора пізнавальної дослідницької діяльності учнів [3, с. 101].

Розглянемо детальніше роботу майбутніх вчителів початкових класів у телекомунікаційних проєктах та їх роль у розвитку логічного мислення.

У переліку освітніх компонент професійної підготовки освітньо-професійної програми підготовки вчителя початкових класів, що реалізується у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського, зазначена навчальна дисципліна «Комп'ютерно орієнтовані технології навчання», на яку відводиться 120 годин (4 кредити ЄКТС) у 5 семестрі. На денній формі навчання програмою передбачено 16 годин лекційних занять, 40 годин лабораторних занять і 64 години самостійної роботи студентів [4].

Із аналізу переліку тем лабораторних занять впливає важливий для нашого дослідження висновок: лабораторні роботи з навчальної дисципліни «Комп'ютерно орієнтовані технології навчання» спрямовані на формування і розвиток навичок використання комп'ютерних (цифрових) технологій та розвиток і удосконалення навичок логічного мислення майбутніх учителів початкових класів. Планування, проєктування, розроблення, оцінювання навчального проєкту передбачає розвиток навичок осмислення усіх його етапів, планування роботи учнів усього класу, розподіл їх на окремі групи, планування та прогнозування роботи учасників кожної групи, презентації проєктів та їх оцінювання передбачають прогнозування роботи учнів та її результатів, що не можна зробити без розвинутого логічного мислення у вчителя початкових класів.

Розглянемо розвиток логічного мислення майбутніх вчителів початкових класів під час планування, прогнозування та проєктування роботи учнів у телекомунікаційному проєкті з навчальної дисципліни «Комп'ютерно орієнтовані технології навчання» на прикладі проєкту «Щедра чарівниця!» з української мови та читання для учнів 3 класів (на основі оповідання Михайла Слабошпицького «За порогом осені»).

Крім дидактичних матеріалів, учитель створює журнал успішності, де записує усі досягнення учнів, а також розробляє інструкції до виконання завдань проєкту – проведення досліджень за допомогою опитування та анкетування.

Розроблення інструкцій до виконання завдань проєкту полегшує роботу учнів, привчає їх до опрацювання інструкційних матеріалів, але й передбачає логічне осмислення вчителем процесів виконання завдань дослідження, проведення опитувань. Така робота нерозривно пов'язана із розвитком логічного мислення майбутнього вчителя початкових класів, без якого неможливо передбачити можливі утруднення в роботі учнів чи порядок її виконання. Таким чином виконані майбутнім вчителем початкових класів підготовчі роботи з планування та організації роботи учнів у проєкті сприяють розвитку логічного мислення, підвищують ефективність мислительних операцій, удосконалюють процеси мислення тощо.

Список використаних джерел:

1. Дяченко-Богун, М. (2014) Активні методи навчання у вищому навчальному закладі. *Вісник педагогічної майстерності*. (14) 74-76.
2. Башкір, О. І (2018) Активні й інтерактивні методи навчання у вищій школі. *Педагогіка та психологія*. (60). 33-44.
3. Мойсеєнко, Р. М. (2017) Активізація пізнавальної діяльності майбутніх фахівців засобами активних методів навчання в умовах університетської освіти. *Наукові записки. Серія «Педагогічні науки»*. (159). 97–103.
4. Робоча навчальна програма з навчальної дисципліни «Комп'ютерно орієнтовані технології навчання» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 01 Освіта /Педагогіка, спеціальності 013 Початкова освіта. (2021). Вилучено з http://iito.vspu.net/navch_program/2021/kotn_013_poch_osvita.pdf.